

brugerne findes der Nogle, som i Forhold til deres nuværende Drift betale 3 til 4 Gange saameget som andre Hartfornsbrugere; alle de, der have faaet maadelige eller ubrugte Jorder tagerede for en lang Aarvælle siden; sidde nu for et lavt Hartforn paa Jorder, der ere saaledes opdyrkede; at Bøndergaardene paa enkelte Steder blive til smaa Herregaarde. Naar der nu ved Siden af saadanne Mænd sidde Andre, som have havt deres Gaarde liggende inde i Byerne og paa Grund deraf til lidt Jord har et stort Hartforn, saa ville de finde sig trykkelige deraf og begjære Ommatriculering. De ville have baade Gammelfskatten og Nyfskatten forandret, det have vi jo hørt Noks om, og vige vi et eneste Dieblis tilbage for en saadan Begjæring, saa er Spørgsmaalet reist og vi kunne ikke komme fra det. Der er desuden et andet Spørgsmaal af lignende Art, som vi ogsaa skulle vogte os for. Tienden er en Skat, i alt Fald er det en Byrde, det kan Ingen nægte; det er en Byrde, som falder meget haardt paa visse Eiendomme og slet ikke paa andre. Gaa nu hen og reis det Spørgsmaal, prøv paa at vedtage en lille Skattelettelse for at fornøie Kjøbstæderne — det bliver dog ikke noget rigtig Alvorligt, men for Stemningens Skyld, mangjør desværre saameget for Stemningen — og see saa, om ikke lige strax derefter og med fuld saa stor Berettigelse hele Tiendespørgsmaalet reiser sig, saa at man siger: Lad det Hartforn, som hidtil ingen Tiende har betalt, komme til at betale Tiende. Der er kun et eneste Svar derpaa, og det er det samme, som jeg her giver for Kjøbstædernes Vedkommende: Alle communale Byrder og Afgifter hvile paa Jorden som et Pant, og der kan i den Henseende ikke være Spørgsmaai om at rette derpaa; thi Du, som har kjøbt, har ikke været en saadan Daare, at Du har betalt den samme Priis for tiendebebyrdet som for tiendefri Jord. Jeg nævner dette som en Advarsel for ærede Herrer, der synes saa overordentlig tilbøielige til at behage Kjøbstædernes misfornøiede Stemning; men det skal man lade være. Sa desværre, vi kunne ikke komme til nogen Beslutning i denne Henseende; men man kunde fristes til at forelægge Forslag til en Beslutning, som gik ud

paa, at dette Spørgsmaal ikke mere maatte reises.

Det var det ene af de Hovedpunkter, der bragte mig til at begjære Ordet, at der ikke efter min Overtydning, og allermindst ved denne Leilighed, kan være noget som helst Spørgsmaal om en Forandring af Kjøbstædernes Beskatning; det andet Hovedpunkt er, at vi grundlovmæssig ikke have Ret til at overdrage til Communerne, uden nogen som helst Begrænsning, at beskaffe. Vi kunne ikke paa nogen Maade fralægge os vor Skatteret, og den Maade, hvorpaa det ærede Medlem (H. Sage) har defineret Skatteretten efter Grundloven, troer jeg ikke holder stik; den er for kommunekjærlig, men vi kunne ikke lade os overgribe af Communen. Naar man nu isøvrigt spørger: Hvorfra kommer en heel Deel af de Vanskeligheder, der frembyde sig ved denne Lovs Behandling? saa maa Svaret blive: De komme for en stor Deel deraf, at Regjeringen i dette Tilfælde har begaaet den samme Feil som i mange lignende Tilfælde, nemlig, at den har spurgt alle Mennesker tilraads, hos hvilke den næsten kunde vente at finde Indsigelse, og at den, saa at sige, har givet disse Indsigelser en Slags offentlig Charakter. Det skal være langt fra mig at bebreide Regjeringen, om den forud meddeleer sin Hensigt med Lovene, men det maa skee igjennem Publiciteten, og ikke ved at søge til underordnede Raadgivere, Amdsraad, Communerad, Amtmænd, jeg veed ikke hvem; deres Indvendinger faae en stor Værdning og deres Understøttelse forsvinder. Vi behøve dem ikke, vi ville ved en anden Sag, nemlig Stutterisagen, komme til at staae ligeoverfor disse Landcommunalforeninger, der lade, som om de i visse Retninger styre Staten; men lad os ikke vænne dem til, at vi lade os drive i et Musehul af dem. Saadanne Foreninger ere hyperlige og fortræffelige, men vi skulle blot ikke lade dem være Herre over os.

H. Sage: Maa jeg bede om Ordet for en kort Bemærkning.

Formanden: Den ærede Rigsdagsmand har Ordet for en kort Bemærkning.